

6. Mezinárodní srovnání

6.1 Úhrnná plodnost

Mezinárodní srovnání ukazatelů plodnosti je zaměřeno na evropské země a pokrývá období let 2005 až 2014 (pro rok 2015 nebyla data v době vydání této publikace dostupná). V Evropské unii (EU-28) se úroveň úhrnné plodnosti zvýšila z 1,51 dítěte v roce 2005 na hodnoty 1,61–1,62 v letech 2008 až 2010, poté následoval pokles na 1,55 v roce 2013 a mírný růst na 1,58 dítěte v roce 2014.

Jedny z nejnižších hodnot úhrnné plodnosti byly na začátku i na konci sledovaného období zaznamenány ve státech makroregionu jižní Evropy. Například úhrnná plodnost v roce 2014 dosahovala úrovně 1,23 dítěte v Portugalsku (vůbec nejnižší hodnota ze zemí EU-28), 1,30 v Řecku, 1,32 ve Španělsku a 1,37 v Itálii. Státy východní Evropy dosahovaly okolo roku 2005 podobné úrovně úhrnné plodnosti jako státy jižní Evropy, ale během dalších deseti let se zde intenzita plodnosti mírně zvýšila. Například v Polsku z 1,24 dětí na jednu ženu v roce 2005 na 1,32 dětí o deset let později, na Slovensku z 1,27 dětí na 1,37 ve stejném období a v Rumunsku z 1,40 dětí na 1,52. Analogicky se Česká republika posunula z výrazně podprůměrných hodnot v roce 2005 (1,29 dítěte) na mírně podprůměrné v roce 2015 (1,53 dítěte).

Tab. 17 Úhrnná plodnost v evropských zemích v letech 2005–2014

Země	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	1,51	1,54	1,56	1,61	1,61	1,62	1,59	1,59	1,55	1,58
Azerbajdžán	.	1,97	1,97	1,90	1,82	1,92	.	2,00	1,98	1,97
Belgie	1,76	1,80	1,82	1,85	1,84	1,86	1,81	1,79	1,75	1,74
Bělorusko	.	1,29	1,37	1,42	.	.	1,51	1,62	1,67	1,70
Bulharsko	1,37	1,44	1,49	1,56	1,66	1,57	1,51	1,50	1,48	1,53
Česko*	1,29	1,34	1,45	1,51	1,51	1,51	1,43	1,45	1,46	1,53
Dánsko	1,80	1,85	1,84	1,89	1,84	1,87	1,75	1,73	1,67	1,69
Estonsko	1,52	1,58	1,69	1,72	1,70	1,72	1,61	1,56	1,52	1,54
Finsko	1,80	1,84	1,83	1,85	1,86	1,87	1,83	1,80	1,75	1,71
Francie	1,94	2,00	1,98	2,01	2,00	2,03	2,01	2,01	1,99	2,01
Gruzie	.	1,41	1,45	1,66	1,85	1,81	.	.	.	1,97
Chorvatsko	1,50	1,47	1,48	1,55	1,58	1,55	1,48	1,51	1,46	1,46
Irsko	1,86	1,91	2,01	2,06	2,06	2,05	2,03	2,01	1,96	1,94
Island	2,05	2,08	2,09	2,15	2,23	2,20	2,02	2,04	1,93	1,93
Itálie	1,34	1,37	1,40	1,45	1,45	1,46	1,44	1,43	1,39	1,37
Kypr	1,48	1,52	1,44	1,48	1,47	1,44	1,35	1,39	1,30	1,31
Litva	1,29	1,33	1,36	1,45	1,50	1,50	1,55	1,60	1,59	1,63
Lotyšsko	1,39	1,46	1,54	1,58	1,46	1,36	1,33	1,44	1,52	1,65
Maďarsko	1,31	1,34	1,32	1,35	1,32	1,25	1,23	1,34	1,35	1,44
Moldavsko	.	1,22	1,25	1,27	1,31	1,30	1,27	1,28	.	.
Německo	1,34	1,33	1,37	1,38	1,36	1,39	1,39	1,41	1,41	1,47
Nizozemsko	1,71	1,72	1,72	1,77	1,79	1,79	1,76	1,72	1,68	1,71
Norsko	1,84	1,90	1,90	1,96	1,98	1,95	1,88	1,85	1,78	1,75
Polsko	1,24	1,27	1,31	1,39	1,40	1,41	1,33	1,33	1,29	1,32
Portugalsko	1,41	1,37	1,35	1,39	1,34	1,39	1,35	1,28	1,21	1,23
Rakousko	1,41	1,41	1,38	1,42	1,39	1,44	1,43	1,44	1,44	1,47
Rumunsko	1,40	1,42	1,45	1,60	1,66	1,59	1,47	1,52	1,41	1,52
Rusko	.	1,30	1,41	1,49	1,54	1,57
Řecko	1,34	1,40	1,41	1,50	1,50	1,48	1,40	1,34	1,29	1,30
Slovensko	1,27	1,25	1,27	1,34	1,44	1,43	1,45	1,34	1,34	1,37
Slovinsko	1,26	1,31	1,38	1,53	1,53	1,57	1,56	1,58	1,55	1,58
Španělsko	1,33	1,36	1,38	1,45	1,38	1,37	1,34	1,32	1,27	1,32
Švédsko	1,77	1,85	1,88	1,91	1,94	1,98	1,90	1,91	1,89	1,88
Švýcarsko	1,42	1,44	1,46	1,48	1,50	1,52	1,52	1,52	1,52	1,54
Ukrajina	.	1,30	1,33	1,45	.	1,43	1,46	1,53	.	1,46
Velká Británie	1,76	1,82	1,86	1,91	1,89	1,92	1,91	1,92	1,83	1,81

Zdroj dat: Eurostat database; * Hodnoty za ČR se liší od hodnot ČSÚ, protože Eurostat používá pro výpočet jiné stavy obyvatelstva.

Slabě podprůměrné hodnoty úhrnné plodnosti měly ve sledovaném období i státy střední Evropy – Německo, Rakousko a Švýcarsko. Oproti tomu nadprůměrné intenzity plodnosti byly pozorovány ve státech západní a severní Evropy. Vůbec nejvyšší úroveň plodnosti v poslední dekádě (2,0-2,2 dítěte) byla na Islandu (v letech 2005–2010, 2012), v Irsku (2011) a ve Francii (2013 a 2014). Výrazně nadprůměrné hodnoty úhrnné plodnosti byly v Dánsku, Finsku, Norsku a Švédsku a ze západní Evropy v Belgii, Nizozemsku a Velké Británii.

6.2 Průměrný věk matky při narození dítěte

Hodnota průměrného věku matky při narození dítěte za celou EU-28 se postupně mezi lety 2005 a 2014 zvýšila z 29,5 let na 30,4 let. Nejmladší byly každoročně matky ve státech východní Evropy, byť se zde průměrný věk zvýšil ze všech regionů nejvíce. Například v Bulharsku, kde bychom našly nejnižší hodnoty ze zemí EU-28, z 25,9 v roce 2005 na 27,3 let o devět let později. Na Slovensku došlo ve stejném období k nárůstu z 27,7 na 28,8 let, v Polsku z 28,2 na 29,1 let a ve Slovinsku (nejvyšší hodnoty průměrného věku v rámci východní Evropy) z 29,4 na 30,2 let. Podstatně se zvýšil i průměrný věk matky při narození dítěte v České republice z 28,6 na 29,9 let (oboje nižší hodnoty v evropském kontextu) mezi roky 2005 a 2014.

Tab. 18 Průměrný věk matek při narození dítěte v evropských zemích v letech 2005–2014

Země	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	29,5	29,6	29,7	29,7	29,8	29,9	30,1	30,1	30,3	30,4
Azerbajdžán	.	26,1	26,0	26,1	26,1	25,9	.	25,8	25,8	25,6
Belgie	29,3	29,4	29,5	29,6	29,6	29,8	29,9	30,0	30,2	30,3
Bělorusko	.	26,6	26,9	27,0	.	.	27,5	27,5	27,8	28,0
Bulharsko	25,9	26,1	26,4	26,5	26,7	27,0	27,1	27,1	27,1	27,3
Česko*	28,6	28,9	29,1	29,3	29,4	29,6	29,7	29,8	29,9	29,9
Dánsko	30,2	30,3	30,4	30,4	30,5	30,6	30,7	30,7	30,8	30,9
Estonsko	28,1	28,2	28,4	28,7	28,9	29,2	29,5	29,6	29,5	29,6
Finsko	29,9	30,0	30,0	30,1	30,1	30,2	30,3	30,4	30,5	30,5
Francie	29,7	29,7	29,8	29,8	29,9	30,0	30,0	30,1	30,2	30,3
Gruzie	.	26,1	26,2	26,2	26,2	26,4	.	.	.	27,0
Chorvatsko	28,3	28,5	28,6	28,7	28,9	29,2	29,3	29,4	29,6	29,8
Irsko	31,2	31,2	31,3	31,3	31,4	31,4	31,5	31,5	31,6	31,6
Island	29,4	29,5	29,6	29,8	29,9	30,0	30,1	30,1	30,4	30,2
Itálie	30,9	31,0	31,0	31,1	31,2	31,3	31,4	31,4	31,5	31,5
Kypr	29,5	29,8	30,0	30,1	30,3	30,4	30,5	30,6	30,9	31,0
Litva	27,5	27,6	27,8	28,1	28,5	28,9	28,9	29,0	29,2	29,4
Lotyšsko	27,7	27,8	27,9	28,1	28,4	28,6	28,7	28,8	29,0	29,2
Maďarsko	28,4	28,7	28,8	28,9	29,1	29,3	29,4	29,4	29,5	29,5
Moldavsko	.	26,3	26,4	26,6	26,7	26,7	26,8	26,9	.	.
Německo	29,5	29,7	29,9	30,1	30,2	30,4	30,5	30,6	30,8	30,9
Nizozemsko	30,6	30,6	30,6	30,7	30,7	30,8	30,9	30,9	31,0	31,1
Norsko	29,8	29,8	29,9	29,9	30,0	30,1	30,3	30,3	30,5	30,6
Polsko	28,2	28,3	28,4	28,5	28,6	28,8	28,9	28,9	29,0	29,1
Portugalsko	29,3	29,4	29,4	29,6	29,7	29,8	30,1	30,2	30,4	30,7
Rakousko	29,0	29,2	29,4	29,5	29,7	29,8	30,0	30,2	30,3	30,4
Rumunsko	26,7	26,8	26,8	26,7	26,8	27,0	27,1	27,2	27,5	27,5
Rusko	.	26,6	27,0	27,2	27,4	27,7
Řecko	29,9	30,0	30,1	30,2	30,4	30,4	30,5	30,7	30,9	31,1
Slovensko	27,7	27,9	28,1	28,3	28,5	28,6	28,9	28,7	28,8	28,8
Slovinsko	29,4	29,6	29,8	29,9	30,0	30,1	30,1	30,1	30,1	30,2
Španělsko	30,9	30,9	30,8	30,8	31,0	31,2	31,4	31,6	31,7	31,8
Švédsko	30,5	30,6	30,6	30,6	30,7	30,7	30,8	30,9	30,9	31,0
Švýcarsko	30,6	30,7	30,9	31,0	31,2	31,2	31,4	31,5	31,6	31,8
Ukrajina	.	26,2	26,4	26,5	.	27,0	27,2	27,2	.	27,4
Velká Británie	29,1	29,2	29,3	29,3	29,4	29,5	29,7	29,8	30,0	30,2

Zdroj dat: Eurostat database; * Hodnoty za ČR se liší od hodnot ČSÚ, protože Eurostat používá pro výpočet jiné stavy obyvatelstva.

Ze států mimo východní Evropu měly nejmladší matky v roce 2014 na Islandu, Velké Británii a Belgii (30,2–30,3 let). Jak ve státech severní a západní Evropy, tak i v její jižní části lze nalézt státy s nejstaršími rodičkami v Evropské unii. Průměrného věku 31 let a více v roce 2014 dosahovaly následující státy seřazené od nejvyšší hodnoty – Španělsko, Švýcarsko, Irsko, Itálie, Nizozemsko, Řecko, Kypr a Švédsko.

6.3 Podíl dětí narozených mimo manželství

Zastoupení dětí narozených mimo manželství v celé Evropské unii vzrostlo z 32,9 % v roce 2005 na 40,0 % v roce 2012 (poslední dostupný rok za EU-28). Mezi státy byly patrné výrazné rozdíly, když variační rozpětí bylo po celé období nad 50 procentními body. Obecně nejnižší podíl dětí narozených mimo manželství lze nalézt ve státech jižní Evropy, zejména v Řecku (nárůst z 5,1 % na 8,2 % v poslední dekádě) a na Kypru (z 4,4 % v roce 2005 na 18,6 % v roce 2012). Itálie a Španělsko zaznamenaly výrazný nárůst podílu z 15,2 % na 28,8 %, respektive z 26,5 % na 42,5 % mezi roky 2005 a 2014.

Tab. 19 Podíl dětí narozených mimo manželství v evropských zemích v letech 2005–2014

Země	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU-28	32,9	34,1	35,0	36,7	37,6	38,6	39,3	40,0	.	.
Azerbajdžán	.	14,8	5,6	12,1	12,7	15,3	17,6	15,5	14,5	14,9
Belgie	39,4	40,9	43,2	44,6	45,5	45,7	50,0	52,3	.	.
Bělorusko	.	22,7	21,2	20,1	19,9	19,6	19,0	18,2	16,1	14,9
Bulharsko	49,0	50,8	50,2	51,1	53,4	54,1	56,1	57,4	59,1	58,8
Česko	31,7	33,3	34,5	36,3	38,8	40,3	41,8	43,4	45,0	46,7
Dánsko	45,7	46,4	46,1	46,2	46,8	47,3	49,0	50,6	51,5	52,5
Estonsko	58,5	58,2	57,8	59,0	59,2	59,1	59,7	58,4	.	.
Finsko	40,4	40,5	40,6	40,7	40,9	41,1	40,9	41,5	42,1	42,8
Francie	48,4	50,5	51,7	52,6	53,7	55,0	55,8	56,7	.	.
Gruzie	.	54,4	43,9	34,3	31,4	36,6	33,8	.	32,9	30,8
Chorvatsko	10,5	11,0	11,5	12,0	12,9	13,3	14,0	15,4	16,1	17,4
Irsko	31,8	32,7	33,1	33,4	33,4	33,8	33,9	35,1	.	.
Island	65,7	65,6	63,8	64,1	64,4	64,3	65,0	66,9	.	.
Itálie	15,2	16,2	17,7	18,9	19,8	21,5	23,4	24,5	26,9	28,8
Kypr	4,4	5,6	8,7	8,9	11,7	15,2	16,9	18,6	.	.
Litva	28,0	28,8	27,8	26,6	25,4	25,7	27,7	28,8	29,5	29,0
Lotyšsko	44,7	43,8	43,2	43,2	43,5	44,4	44,6	45,0	44,6	44,0
Maďarsko	35,0	35,6	37,5	39,5	40,8	40,8	42,3	44,5	45,6	47,3
Moldavsko	.	23,3	22,7	22,3	22,9	22,4	21,6	22,4	.	.
Německo	29,2	30,0	30,8	32,1	32,7	33,3	33,9	34,5	34,8	35,0
Nizozemsko	34,9	37,1	39,5	41,2	43,3	44,3	45,3	46,6	47,4	48,7
Norsko	51,8	53,0	54,5	55,0	55,1	54,8	55,0	54,9	55,2	55,5
Polsko	18,5	18,9	19,5	19,9	20,2	20,6	21,2	22,3	23,4	24,2
Portugalsko	30,7	31,6	33,6	36,2	38,1	41,3	42,8	45,6	47,6	49,3
Rakousko	36,5	37,2	38,3	38,8	39,3	40,1	40,4	41,5	.	.
Rumunsko	28,5	29,0	26,7	27,4	28,0	27,7	30,0	31,0	30,5	31,2
Rusko	.	29,2	28,0	26,9	26,1	24,9	24,6	.	23,0	22,5
Řecko	5,1	5,3	5,8	5,9	6,6	7,3	7,4	7,6	7,0	8,2
Slovensko	26,0	27,5	28,8	30,1	31,6	33,0	34,0	35,4	37,0	38,9
Slovinsko	46,7	47,2	50,8	52,8	53,6	55,7	56,8	57,6	58,0	58,3
Španělsko	26,5	28,4	30,2	33,2	34,5	35,5	37,4	39,0	40,9	42,5
Švédsko	55,4	55,5	54,8	54,7	54,4	54,2	54,3	54,5	54,4	54,6
Švýcarsko	13,7	15,4	16,2	17,1	17,9	18,6	19,3	20,2	21,1	21,7
Ukrajina	.	21,1	21,4	20,9	21,2	21,9	21,9	21,4	.	21,1
Velká Británie	42,9	43,7	44,4	45,4	46,3	46,9	47,3	47,6	.	.

Zdroj dat: Eurostat database

Státy východní Evropy jsou z pohledu tohoto ukazatele značně diferencovány. Nižších hodnot dosahovaly například Polsko (24,2 % v roce 2014) a Litva (29,0 % v roce 2014), přičemž sousední Lotyšsko dosahovalo naopak nadprůměrné hodnoty (44,0 % v posledním roce). V České republice byl evidován jeden z největších

nárůstů podílu mimomanželsky narozených dětí a to z 31,7 na 46,7 % mezi roky 2004 a 2014. Nejvyšší zastoupení dětí narozených mimo manželství nejen v rámci východní Evropy, ale v rámci celé Evropské unie, bylo v roce 2014 v Bulharsku (58,8 %) a Slovinsku (58,3 %). Za roky 2013 a 2014 ovšem nebyla dostupná data za Island, kde dosahoval tento ukazatel v roce 2012 hodnoty 66,9 %. Další výrazně nadprůměrné hodnoty bychom našli v Estonsku, Francii, Norsku, Švédsku, Dánsku a Belgii (nad 50 %).

